

Societat | Actualitzat el 16/04/2021 a les 12:40

Antoni Gelonch: «Els catalans som uns intolerants perquè tenim un dèficit de debats»

L'escriptor i mecenes lleidatà publica un llibre de memòries i una obra sobre Napoleó i Catalunya, el segon volum d'una trilogia que pretén explicar la societat catalana

Antoni Gelonch, al Museu de Lleida | Àlvar Llobet

Antoni Gelonch i Viladegut (Lleida, 1956) és un lleidatà d'un aire calmat i reflexiu. Assegura que sempre ha tingut un tarannà tranquil i ho explica al seu llibre de memòries *Quan érem lleidatans*, (<https://vienaedicions.com/book/quan-erem-lleidatans>) una obra publicada el 2020 i que serveix per testimoniar tota una època de post-guerra.

Llicenciat en Farmàcia i Dret, graduat en alta direcció i amb estudis fets a Grenoble i Harvard, Gelonch ha combinat la seva tasca professional en l'àmbit farmacèutic, que l'ha dut a viure a França i Estats Units, amb la d'erudit escriptor i mecenes d'art. Fa un any va entregar en dipòsit al Museu de Lleida la seva col·lecció de 1.000 gravats que van de Dürer a Picasso passant per Goya i Rembrandt.

Aquest any ha publicat, també, el llibre *Napoleó, la Revolució i els catalans* (<https://vienaedicions.com/book/napoleo-la-revolucio-i-els-catalans>) (Viena edicions), el segon volum d'una trilogia que va començar amb Luter i acabarà amb Sartre i Camus.

La seva intenció és explicar com és la societat catalana a partir de les seves mancances

històriques.

- El seu llibre biogràfic es titula *Quan érem lleidatans* (<https://www.naciodigital.cat/lleida/noticia/41532/quan-erem-lleidatans>) . Ja no ho és ara?

- Em serveix per referenciar aquells que vam nàixer a Lleida i que ara ja no hi vivim. La idea la vaig agafar de dos llibres de la balaguerina Teresa Pàmies, a qui vaig conèixer. Ella té dos obres titulades *Quan érem capitans* i *Quan érem refugiats*. Li faig una picada d'ullet amb el títol. No tinc pretensió de fer creure que jo no soc lleidatà. De fet, me'n sento i he donat proves d'això. No obstant, m'agradaria que Lleida fos una ciutat més neta, cultural, desvetllada i feliç.

- Quants reptes...

- Són complicats d'assolir. La ciutat de Lleida és especialment especial perquè ha patit problemes amb les seves classes dirigents; alguns no han tingut continuïtat i d'altres han dimitit de la seva funció de lideratge.

- El problema de la ciutat de Lleida ha estat de lideratges?

- Molts dels dirigents dels anys 20 i 30 van ser assassinats, van marxar a l'exili o van ser depurats. Això va desembocar en unes noves elits locals que no van tenir problemes amb compatibilitzar-se amb el franquisme. A això se li va sumar l'arribada de gent vinguda de fora que van ocupar llocs de responsabilitat sense tenir cap vincle amb la ciutat. Lleida va viure molts anys amb aquests lideratges sense una contestació social.

- I el problema actual també és aquest?

- La ciutat no té focus. Vol jugar a tot i no sap què vol ser. Un exemple, Lleida té deu museus. No s'ha especialitzat en res i això acaba per desdibuixar el perfil del municipi, que s'ha fet a batzegades i, sovint, sense una idea clara de cap on anar. En la base de tot això s'hi troba una incapacitat de visió dels líders, que ha estat força limitada durant molts anys.

- Parla de pocs lideratges, però la ciutat ha tingut dos alcaldes que han aparegut a totes les llistes de grans figures de la política local en els darrers 40 anys, Antoni Siurana i Àngel Ros.

- Siurana va fer una gran tasca a Lleida en els primers anys i va jugar més que Ros en el paper de la política catalana. Tenia una idea del que havia de ser la ciutat, però després va caure en repeticions. La continuïtat en el temps d'alcaldes d'una mateixa família política ha frenat ambicions i nous reptes. Els hiperlideratges no li han fet cap bé a la ciutat, perquè hi ha un component d'acomodament que és gairebé inevitable.

La continuïtat en el temps d'alcaldes d'una mateixa família política ha frenat ambicions i nous reptes. Els hiperlideratges no li han fet cap bé a la ciutat de Lleida

- Antoni Siurana ha estat el darrer gran líder polític de Lleida?

- Sí.

- En el llibre aborda la qüestió del *leridanismo* (<https://www.naciodigital.cat/lleida/noticia/26916/leridanismo-tabarnia-franquisme>) i també fa referència a un lleidatanisme que ha eclosionat en els darrers anys i que defensa l'orgull de ser de Lleida. Tem que això no acabi en una folclorització?

- Sí. Em fan certa angúnia algunes manifestacions sobre el fet de ser lleidatà. Existeix el perill d'una folclorització que pot acabar allunyant Lleida de la causa comuna de Catalunya. Episodis com algunes reaccions desmesurades a la batalla monumental de TV3, en la qual molts lleidatans van trucar al programa per fer guanyar la Seu Vella, em produeixen vergonya. No m'interessa que la catedral guanyi un concurs, això no té cap mèrit. El que vull és que la gent la visiti, i no sé si això passa.

- Els lleidatans tenen problemes d'identitat?

- Li poso dos exemples. L'estació de tren es diu ?Lleida-Pirineus?. Em sembla un error. Ens hem d'afirmar com a Lleida, perquè no som Pirineus nosaltres. Són dues realitats totalment diferents. El mateix passa quan parlem del romànic lleidatà; ens ensenyen Boí, Taüll... i per mi quan es tracta aquesta qüestió cal ensenyar Sant Martí, la Paeria, la Seu Vella...

- Són identitats administratives.

- És un problema. El Pirineu té entitat per si sol sense necessitat d'haver d'emparellar-se amb la plana. Hem de defensar això i anar més enllà de lluir l'orgull.

- Què vol dir?

- En els darrers anys hi ha hagut una revifalla de la defensa de la identitat lleidatana, però només es verbalitza. No comporta cap altra acció. No ens comprometem a res més enllà de dir que nosaltres som molt bons. Lleida necessita una sacsejada i repensar coses, perquè sembla que ho donem tot per fet.

La revifalla de la defensa de la identitat lleidatana només es verbalitza. No comporta cap altra acció. No ens comprometem a res més enllà de dir que nosaltres som molt bons

- Qui l'ha de fer?

- La societat civil organitzada.

- I qui és aquesta societat civil?

- Professionals liberals que tinguin sentit de comunitat i que creguin que les coses no passen per què sí. Gent que sigui capaç de dissenyar un programa de ciutat i d'alçar la veu quan les coses no els hi semblin bé. Ciutadans que tinguin capacitat crítica.

- Hi ha brou de cultiu a la ciutat per fer això?

- Sí, però s'ha d'organitzar.

- A Quan érem lleidatans explica com era la seva família. A la Lleida que vostè va viure d'infant i jove n'hi havia de similars?

- Moltes. La meua no és una família diferent. Per part del meu pare eren empresaris fets a si mateixos i per part de la mare, gent amb una posició benestant que va sobreviure a les eventualitats polítiques.

- Diu que no té clar si la seva família va guanyar o perdre la guerra.

- Tinc clar que el país hi va perdre, però en l'àmbit familiar els factors de guany i pèrdua estan més igualats, tot i que no soc capaç de definir els nivells d'aquest equilibri. A casa érem republicans, catòlics i propietaris d'una indústria posada en marxa amb un crèdit l'any 1936 i que després va ser col·lectivitzada. El meu pare va marxar de Lleida i, quan va retornar, els franquistes li van donar la seva empresa. No obstant, ell tenia un germà a la presó i els nebots camí de l'exili i que no va veure mai més. Va guanyar o va perdre?

- Les dues coses.

- Totes les famílies de Lleida van quedar afectades per la guerra. La justícia revolucionària va matar 407 persones i els franquistes 402. Un total de 850 persones van marxar a l'exili i tots els funcionaris de l'ajuntament van ser depurats. Tot això en una ciutat de 32.000 persones. Com es refà moralment una ciutat on uns han matat els altres?

- ?Fins fa poc encara hi havia el debat sobre el nomenclàtor de noms franquistes als carrers.

- L'alcalde Siurana no va voler remoure la història ni enfrontar-se amb famílies de Lleida per aquest motiu. Aquesta postura és comprensible i legítima en els primers anys dels ajuntaments democràtics un cop acabada la dictadura, però després no. I ell va ser alcalde més de 20 anys.

- Ros tampoc no va canviar-los.

- No va voler fer res que no hagués fet el seu antecessor.

- Era vostè un bon nen.

- (riu) No era un mal nen. La meua mare sempre m'ho deia. Era estudiós i molt ordenat. No m'he barallat mai amb ningú i sempre he intentat defugir el conflicte.

- Això al 2021, quan la confrontació cotitza a l'alça, és un valor a tenir en compte.

- Porto malament la conflictivitat actual. Amb el xoc no ens en sortirem. Cal buscar sempre una via d'acord o una solució menys dolenta. Amb el conflicte hi surt tothom escaldat a mig termini.

- A curt termini, però, hi ha qui hi treu rèdit del conflicte. Ho hem vist en eleccions.

- Hem perdut els consensos bàsics; sobre la democràcia, el sistema de participació, l'escola, la sanitat, el català, la cultura... l'exemple del que ha passat al Museu de Lleida és clarificador. S'ha vist una voluntat per part de l'Aragó de voler el conflicte i de bandejar qualsevol opció d'acord. Els consensos s'han trencat.

- En aquest cas, tampoc s'han tractat massa bé aquelles persones que van apostar per una entesa amb Aragó. El conseller Santi Vila volia un acord i va ser acusat sovint de traïdor.

- Fem anar molt fàcilment aquests adjectius. A un compatriota no li diré mai traïdor, perquè cal

respectar els raonaments. Les expressions tòxiques proliferen i això fa un mal terrible a la nostra societat. Passa molt a les xarxes però ja no només a les xarxes. L'atrinxerament ens fa pitjors, i a nivell polític estem caient en aquesta vessant.

El grau de maniqueisme i toxicitat dificulta acords, i en aquest país estem caient en un atrinxerament que li fa un mal terrible a la política i a la societat

- Hem anat enrere com a societat?

- Sí. El grau de maniqueisme i toxicitat dificulta acords. Avui són més complicats que no pas fa cinc o deu anys. En general la societat catalana té un dèficit de debats i tinc la sensació que som més intolerants del que creiem.

- No hem fet debats?

- Mai hem discutit quan tocava. Quan a Europa es parlava de la reforma protestant aquí es va fixar el catolicisme i es va acabar la qüestió. Al segle XVIII es va abordar la fi de l'antic règim però les idees de la Il·lustració no ens arriben i quan torna Ferran VII torna l'absolutisme. Això va provocar que no vam ser capaços d'avançar i vam haver de suportar assonades militars i cops d'estat. Un segle i mig més tard, la Guerra Civil enfronta feixisme i comunisme i als anys 40 i 50 s'obre el debat entre justícia i llibertat; Sastre o Camus. Aquí no el fem perquè estem en plena dictadura.

- Acaba de publicar un llibre que parla de Napoleó i Catalunya. *Napoleó, la Revolució i els catalans*. Què el motiva a publicar-lo?

- Plantejo una trilogia d'obres per explicar les mancances que hem tingut els catalans; vaig publicar un llibre sobre Luter, ara arriba el de Napoleó i a finals de l'any vinent o inicis del 2023 veurà la llum el darrer sobre Sastre i Camus. En aquest llibre actual intento analitzar per què hi ha un sentiment antifrancès quan es produeix la invasió napoleònica, i per fer-ho bussejo dinastia per dinastia per veure la relació entre la corona de França i Catalunya. Els francesos sempre han deixat penjats els catalans. Al segle X amb les ràtzies d'Almanson, al segle XV en la guerra civil catalana, durant la Guerra dels Segadors es queden amb part del territori de Catalunya, a la Guerra de Successió defensen la causa borbònica... el sentiment antifrancès té una lògica històrica.

- Quin vincle existeix entre Napoleó i Catalunya?

-Napoleó va intentar annexionar Catalunya a França mitjançant un decret del febrer del 1812. Hi havia la pretensió d'organitzar territorialment el país amb quatre departaments, amb prefectures i subprefectures de manera que formés part dels 133 departaments del Primer Imperi de Napoleó. Es va escriure sobre el paper però aquesta voluntat no es va traduir mai a la realitat. De fet, el mateix Robespierre havia imaginat una república catalana com a element per ajudar França davant les tropes castellanès.

Napoleó va intentar annexionar Catalunya al seu imperi l'any 1812 i hi havia feta una organització

---

territorial. Poca gent ho sap

- Aquest episodi històric és força desconegut.

- Ha estat una descoberta sorprenent. Molt poca gent sap que Catalunya va formar part de l'Imperi napoleònic i que Robespierre contemplava una república catalana. D'altra banda, una altra de les coses que m'ha sorprès mentre he treballat en el llibre ha estat l'actitud profundament retrògrada dels diputats catalans a les Corts de Cadis. La majoria d'ells votaven a favor de la inquisició.

- A l'inrevés també passa? A França saben que Catalunya va formar part de l'imperi?

- Si no ho sabem ni nosaltres, què han de saber a França? (riu). No han digerit mai la seva història, i segueixen sense fer-ho. A l'escola de Ciències Polítiques de París es comença la història a partir del 1815. De Napoleó no se'n parla. Amb això està tot dit.

- No saben de Napoleó, que ha estat una de les figures més rellevants de la història de França?

- És una figura molt valorada però que genera divisió. La dreta en general és partidària de les glòries del militar, però l'esquerra i el conglomerat de les colònies, és contrari. No oblidis que Napoleó reintrodueix l'esclavatge després que fos abolit durant la revolució. És una figura controvertida.

- Quin és el llegat de Napoleó a Catalunya?

- És molt feble i dolent. És un bumerang contra la llibertat, perquè quan les tropes de Napoleó abandonen Catalunya i torna Ferran VII s'incomplixen tots els tractats signats i l'absolutisme revifa amb força. Enlloc de portar les llibertats el país acaba retrocedint. D'altra banda, l'intent de traduir el codi napoleònic tampoc no té èxit.